

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРАВА ТА МОРАЛІ ЯК РЕГУЛЯТОРІВ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Актуальність дослідження. Взагалі, значимість цієї теми, зокрема зв'язку права з мораллю надзвичайно велика. Щодня, вчені все більше і більше вивчають цю тему, та досліджують її підвалини. З процвітанням нашої правової держави, ми все більше розуміємо, що мораль з точки зору філософії є надзвичайно великою допомогою саме праву.

Дійсно, актуальність теми визначається у співвідношенні моралі та права в регулюванні суспільних відносин, що є дуже важливим в нашому житті, адже фактично без моралі, а саме її неофіційних норм, які дійсно впливають на людину, було б важко контролювати стосунку між людьми.

Мораль з точки зору філософії характеризує поведінку людини, та фактично не дає людині зробити щось аморальне.

Досліджували тему співвідношення права та моралі такі науковці та філософи: О. К. Абросімова, Ю. М. Бондар, А. А. Гусейнов, О. В. А. Бачиніна, О. П. Дзьобань, М. В. Цвік, О. М. Єлманова, М. М. Космій, О. Е. Лейст, В. П. Андрущенко, О. Ф. Скакун, та інші.

Мета дослідження: теоретико-методологічний аналіз, співвідношення та взаємовпливу права і моралі як регуляторів суспільних відносин.

Завдання дослідження: дослідити проблемні моменти та особливості взаємозв'язку права та моралі як суспільних регуляторів.

Об'єкт дослідження: мораль і право як форми суспільної свідомості.

Предмет дослідження: особливості взаємозв'язку права та моралі як форм суспільної свідомості та регуляторів суспільних відносин.

Загалом, у кожному суспільстві існує певна система саме соціальних норм, до якої звісно належать право, мораль, та різні звичаї.

Норми а саме соціальні, є важливою частиною нашого з вами буття, та духовного світу. Ці норми формуються саме у постійні суспільні відносини, відмінності в яких зумовлюють необхідність переосмислення ролі цих соціальних регуляторів [2, с. 49].

Дослідження саме взаємодії права та моралі в суспільному житті буде завжди мати важливе значення, тому що без урахування їх багатогранності думок щодо моралі зумовлює плюралізм праворозуміння, що призводить до розбіжностей розуміння взаємозв'язку права й моралі. Тобто, потрібно йти до того, щоб різні варіації вирішення цих питань не протидіяли, а співіснували і навпаки взаємодіяли.

Дослідження саме взаємодії права та моралі в суспільному житті буде завжди мати важливе значення, тому що без урахування їх багатогранності думок щодо моралі зумовлює плюралізм праворозуміння, що призводить до розбіжностей розуміння взаємозв'язку права й моралі. Тобто, потрібно йти до того, щоб різні варіації вирішення цих питань не протидіяли, а співіснували і навпаки взаємодіяли.

Щодо їх розвитку, то право і мораль розвиваються в ногу із суспільством як дійсно соціальні інститути. Але навіть якщо їхня взаємодія й взаємовплив між ними історично набувають різних форм, змісту і значення, то вони все одно зберігають взаємозв'язок. Цікаво, що у минулому релігійні переслідування і втручання влади в особисте життя людей ґрунтувалося на ототожненні звісно права й моралі, що було не зовсім правильним.

Цікавим є те, що світ показує, що взаємодія права і моралі демонструється у важкі часи життя людей, коли відбувається не лише трансформація економічного, політичного та соціального устрою, але й усього життя.

З набуттям досвіду суспільних процесів проблема взаємодії права й моралі набуває більш гострого характеру. Адже, у сучасному суспільстві відбувається ускладнення саме структури і процесів, втрачається монополізм для всіх систем моральних цінностей. Багатоманітність думок щодо моралі зумовлює плюралізм праворозуміння, що призводить до розбіжностей розуміння взаємозв'язку права й моралі. Тобто, потрібно йти до того, щоб різні варіації вирішення цих питань не протидіяли, а співіснували і навпаки взаємодіяли.

Загалом, право і мораль є елементами загальнокультурної системи суспільства, які природно входять у соціальний контекст, водночас залишаючись самостійними і незалежними. Але питання щодо визначення співвідношення цих явищ залишається нерозгаданим. Фактично, у філософсько-правових дослідженнях переважає принцип моралізації права, згідно з яким, право залежить звісно напряму від моралі [1, с. 39].

Щодо моралізації права, хотіли б наголосити, що вона притаманна теоріям природного права, в яких природний і моральний порядок взаємопов'язані, а позитивне право має відповідати «природним» законам природи. Увагу в таких теоріях приділяють на основоположних звісно правових ідеях тобто рівності, свободі, гуманізму, та справедливості.

Моралізація права має чималу кількість недоліків, одним з них є те, що вона розглядає сутнісні відмінності цих соціальних регуляторів.

Таким чином, повне підпорядкування права й моралі є таким самим перегином, як і їх цілковите розмежування.

Дійсно, моральний вплив на людину і суспільство є бажаним та навіть потрібним, але він не може гарантувати благо і почуття безпеки. Але і право також не є абсолютним гарантом законного, справедливого життя в суспільстві, але без нього це благополучне життя буде неможливим. Співвідношення права й моралі є досить неоднозначним, але не виникає сумніву, що ці соціальні норми є вищими цінностями для людини і суспільства [3, с. 52].

Як зазначає відомий правознавець професор Ю. М. Оборотов, взаємозв'язок між нормами права і нормами моралі обумовлений тією роллю, яку мораль відіграє у сфері правового регулювання [4].

Право і мораль взаємопов'язані й взаємозумовлені саме діалектичним чином. Під впливом високоморальних норм і цінностей право постійно отримує прогрес та чинить зворотний вплив на моральність, поведінку людей.

Мораль і право різняться за критеріями та соціальними вимірами: мораль впливає на мотивацію людини, почуття обов'язку, а право зосереджується на суб'єктивних правах людей, юридично забезпечує їх статус, правові можливості, оцінює поведінку людей з точки зору правової, легальної чи незаконної [2, с. 92].

Що стосується аморальності права, то воно може і не бути аморальним, але не всі правові норми потребують морального обґрунтування, наповнення моральним змістом. Але з іншого боку, надання моральним нормам сили закону позбавить мораль її основоположних характеристик, зокрема свободу вибору.

На думку вченої О. К. Абросімової, закон і мораль не можуть існувати і розвиватися окремо. Закон і мораль у їх взаємодії - сила, яка спрямовує і коригує дії людини, і зокрема поведінку, забезпечує порядок у людських стосунках. Вони значною мірою збігаються, і тому ефективність права залежить від того, наскільки добре воно відображає і захищає моральні принципи самого суспільного життя [3, с. 54].

Отже, підсумовуючи сказане, хотів би наголосити за те, що дослідження права та моралі у їх взаємодії є дуже актуальним в теперішньому світі.

Право та мораль надзвичайно тісно співіснують та фактично допомагають один одному у регулюванні певних суспільних відносин. Мораль дуже влучно доповнює систему права.

Таким чином, можна сказати, що право, яке засноване на моральних принципах, краще і ефективніше сприймається людьми і не викликає несприйняття.

Список використаної літератури

1. Джолос С. В. Взаємодія і співвідношення права і моралі: легістський погляд. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2013. №1. С. 37–41.
2. Єлманова О. М. Право та мораль: співвідношення понять в контексті аналізу основних регуляторів суспільних відносин, чинників та наслідків їхнього регулятивного впливу. Часопис Київського університету права. 2011. № 4. С. 89–93. URL: http://kul.kiev.ua/images/chasop/2011_4/89.pdf.
3. Сердюк І. В. Взаємозв'язок права і моралі як регуляторів суспільних відносин. Вісник Національної академії внутрішніх справ. 2013. №1. С. 48–59.
4. Сидоренко О. Право та мораль як основні способи правового впливу на поведінку суб'єктів. 2016. №2. С. 405–420. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/6679/Sidorenko%20Pravo.pdf;jsessionid=D2172166A55473E998E1EBDE2D95328D?sequence=1>
5. Nadiya Hnasevych, Olena Morschakova. Persjnal development of person in models of cultural creation: etnical-philosophical reflexia. SKHID No. 3 (167) May-June 2020. С. p. 27-33.